

Kiss Árpád – Lukács János

A számvitel és a menedzseri tudásháló kapcsolata

A tanulmány szerzői a számviteli ismeretek és a menedzseri tudásháló kapcsolatát megvizsgálva arra a következtetésre jutottak, hogy a számvitel és a többi üzleti gazdaságtan tantárgy oktatását komoly ellentmondások, illeszkedési problémák jellemzik. Hiányzik az egységes és összehangolt fogalomhasználat, melynek következtében az alapképzés előrehaladtával a hallgatók csak nehezen tudják konvertálni a megszerzett tudásukat, ezért szemléletváltásra van szükség a fókuszok és a módszertan tekintetében. Ebben a cikkben a tananyagfejlesztés fontosabb elvei, megoldásai és a változtatások mellett szóló érvek kerültek összegyűjtésre.

BEVEZETÉS

A fő hangsúlyt elsősorban nem a konkrét tudásanyag átadására, a monoton technikára, a szabályok ismertetésére és követésére, pusztán egy-egy gazdasági esemény könyvelési szabályainak elsajátítására kell helyezni, hanem meg kell tanítani egyfajta gondolkodásmódot, az ok-okozati összefüggések feltárását, a tranzakciók közgazdasági tartalmát, az értékelési elvek és eljárások bemutatását, valamint a számviteli munka végtermékének, a beszámolóknak az elemzését, amelyhez az oktatás módszertanában is változtatásokra, korszerűsítésekre van szükség, s ami több adaptációt és hálózati szemlélet alkalmazást igényel.

Egyre több hazai számviteli fórumon¹, de legfőképpen a nemzetközi sajtóban² kongatják meg a vészharangot, festenek sötét képet a számviteli szakma jövőjét illetően.

Az általános informatikai fejlődés és automatizálás valóban nagy hatással van a könyvelői rutin munkára is, de véleményünk szerint egy számviteli szakember felkészültségére, tudására, célkijelölő, feltételeket megszabó kreativitására mindig szükség lesz, vagyis a pénzügyi kimutatások összeállításának folyamatát soha nem lehet majd teljes mértékben automatizálni, mesterséges intelligenciára bízni. Gondoljunk csak a számviteli politika megalkotására, az értékelések bonyolultságára, a bizonylatok tartalmi és formai ellenőrzésére, az igazolásokra, az utalványozásokra, valamint a folyamatok felügyeletére. Könyvelőkre tehát a következő évezredben is szükség lesz minden vállalkozásnál, de el kell ismerni, hogy ez a szakma is folyamatosan átalakul, fejlődik.

A FOGALMAK EGYSÉGESÍTÉSE

A számvitel nem lehetne az alkalmazott közgazdaságtan, az üzleti gazdaságtan önálló része, ha a vállalatok gazdasági folyamatainak leírására az elmúlt ötszáz évben nem alakította volna ki, és nem alkalmazta volna azokat a sajátos, egyedi fogalmakat, kategóriákat, amelyeket a szakma gyakorlati művelői használnak, értelmeznek és értenek. Olyan fogalomrendszer jött létre, amelyet minden kettős könyvvitelt alkalmazó vállalkozásnak kötelezően (jogszabályok vagy standard előírások szerint) használnia kell. Talán a szigorú, széles kör számára kötelező szabá-

lyozás miatt hiszi azt a legtöbb számviteli szolgáltató, hogy a fogalmak – a számvitel berkein belül biztosan, de valószínűleg azon túl is – mindenki számára ugyanazt jelentik. A valóság azonban ennél sokkal árnyaltabb. Sajnos gyakran előforduló jelenség, hogy a különféle jogszabályok³, tantárgyak, de még a gyakorlat is ugyanazt a fogalmat eltérően nevezi, határozza meg, értelmezi, amiből aztán egyenesen következik a hallgatók megértési részének folyamatos, gyorsuló szélesedése, és a szakmák elszigeteltségének növekedése.

Gondoljunk csak például arra, hogy amit a számvitel eszközként nevez, az a vállalati gazdaságtannak erőforrás, a vállalati pénzügyeknek vagyon, a jogásznak érvényesíthető igény, ellenőrzött vagyon, tulajdon, a gazdaságpszichológusnak képesség, készség, kompetencia, a filozófusnak pedig használati érték. A számviteli forrás kategória, illetve ennek elemei pedig a különböző tudományterületek számára a tőke (vállalati gazdaságtan, vállalati pénzügyek), adósság, tartozás (vállalati pénzügyek), a vállalattal szemben érvényesíthető igény, a vállalat köteleme (gazdasági jog), kényszer, belső kényszer (gazdaságpszichológia), magáért való, másért való (filozófia). Lehetne folytatni a példák sorát az eredmény és a cash flow fogalmának sokféleségével. Vagy szemléltetni lehet a vállalati pénzügyek eredménykategóriáinak sokféleségét, összefüggéseit az éves beszámoló eredménykimutatásaiban használtakkal.

Pedig a megértési rész szélesedése megállítható, sőt megfordítható lehetne. Nem kellene hozzá más, mint kitartó, állhatatos munka, a különböző tudományterületek együttműködése, egymásra figyelő szemléletváltás. Be kellene építeni minden szakma tudáshálójába a számvitel által használt fogalmakat, vagy legalább elérni, hogy megismerjék, elfogadják és használják a hasonló tartalmú kategóriák számviteli szinonimáit.

A SZÁMVITELI KÉPZÉS TARTALMA

Az egységes számviteli fogalmak használatának igénye mellett egy másik fontos kérdés, hogy mit és hogyan tanítsunk a számvitelről a nem pénzügy és számvitel alapszakos hallgatóknak. Áttekintve a MAB által akkreditált szakokon folyó számviteli tantárgyak struktúráját, ütemtervét, a tananyagok

tartalmát azt tapasztalhatjuk, hogy szinte mindenhol terítékre kerül a főkönyvi könyvelés, a pénzügyi számvitel. Pedig a legtöbb vállalatvezető, közgazdász, menedzser ezzel a rendszerrel találkozik a legkevesebbé, függetlenül attól, hogy az értékteremtő folyamat melyik szakaszában helyezkedik el. Az input oldalon dolgozók számvitelhez köthető feladatai az alapbizonylatok ellenőrzése, befogadása, létrehozása, esetleg az analitikus nyilvántartások vezetése. Output oldalon pedig szintén az alapbizonylatok létrehozása, a partnerektől érkező, őket jellemző információk feldolgozása a fő feladat. A számvitel kommunikációjából az elsősorban analitikus nyilvántartásokból készített belső jelentések, riportok a legfontosabbak. A pénzügyi kimutatások, az éves beszámoló csak annyira hozzáférhető számukra, mint bármelyik piaci szereplőnek. Éppen annyi figyelmet is szentelnek rá. A főkönyvi nyilvántartás, a főkönyvi kivonat számukra teljesen érdektelen, használhatatlan, idegen. A gyakorlatban a közgazdászokat, menedzsereket nem a főkönyvi könyvelés folyamata érdekli, hanem az erre épített információszolgáltatás. Csak a kérdéseikre adott egyértelmű, világos, tömör, általuk használt „nyelven” megfogalmazott információkkal lehet érdeklődésüket felkelteni, elismerésüket kivívni. A számviteli törvény szerint kötelező főkönyvi kivonat már csak a számviteli szolgáltatók belügye. Reménytelen vállalkozás ezt elfogadtatni a többi közgazdással, menedzserrel. A megértés nehézsége, a dokumentum felesleges részletessége csak tovább növeli a számvitel elszigeteltségét. Erősíti a fájdalmasan megtapasztalt, egyre kevésbé titkolt és határozottabb elutasítást. A nem pénzügy és számvitel szakos részére folytatott számviteli oktatásban is számolni kellene végre ezzel a körülménnyel, ténnyel, objektív helyzettel.

A számviteli szolgáltatás végterméke a beszámoló. Ennek kell megszabnia az oktatás tartalma mellett a bemutatott módszerek körét, jellemzőit is.

A beszámoló és a könyvvezetés tartalmáért a vállalkozás ügyvezetése felelős, nem pedig a számviteli szolgáltató. A számvitel oktatásának folyamatában indokolt felhívni a közgazdász hallgatók figyelmét erre, illetve az ebből adódó polgári-, és büntetőjogi felelősségre, következményekre, fenyegetettségre. Fontos és érzékeny rést tudunk ezzel befoltozni a közgazdászok, menedzserek tudáshálójában. Nem a teljes jogi ismeret átadása a cél, hanem az ismeretek sokszínűségének, komplexitásának gyakorlatias bemutatása. Ezeknek az ismereteknek a tananyagba integrálásával is igazolni tudjuk, hogy a számviteli információk közti eligazodás képessége, a gondolkodásmód ismerete a vezetői báziskompetencia szerves részét képezi.

A számviteli szolgáltatásokkal, szolgáltatókkal a menedzserek sok helyzetben (tárgyalópartnerek, megrendelők, információszolgáltatók és felhasználók) találkoznak. Megkezdhetetlen, fontos, hasznos ismeret számukra a könyvelők, könyvvizsgálók alkalmazásának feltételrendszere, jellemzői. Éppen ezért a nem pénzügy és számvitel szakos közgazdász-képzésben mindenképpen érinteni kell a menedzsment és a könyvviteli szolgáltatók bonyolult kapcsolatrendszerét. Mi várható el, mire vállalkozhat a könyvelő? Milyen felelősséget lehet hozzá telepíteni? Mi jellemzi a könyvvizsgáló és a vállalkozás, a menedzsment és a tulajdonosok kapcsolatát? Mit

ellenőriz a könyvvizsgáló? Miért vegzálja a felelős vezetőket órákon, napokon keresztül az adminisztráció hitelességének, teljességének, szabályozottságának ellenőrzésével?

A szakonként az oktatás rendelkezésére álló idő eltérését is kezelni kell a közgazdászok, menedzserek számviteli képzésénél. Vannak gyorstalpaló szakok egy féléves képzéssel (pl. gazdaságinformatikus, munkaügyi és társadalombiztosítási szervező, agrármérnök, élelmiszeripari mérnök). Két félévre kell tömöríteni például a kereskedelmi-marketing menedzser-, és a logisztikai mérnökképzésnél a számviteli képzés anyagát. Legtovább (három félév) tanulhatnak számvitelt például a gazdálkodás-menedzsment, a műszaki menedzser és az egészségügyi szervező szakokon. Ez a sokféleség a „klasszikus” módszerrel nem kezelhető megnyugtatóan. Ebben a formában az egy féléves, de még a két féléves képzésnél is védhetetlen a számviteli képzés szükségessége, hasznossága. Csak akkor van esélyünk arra, hogy a közgazdászok, menedzserek komolyan vegyék ezt az ismeretanyagot, hajlandók legyenek beépíteni tudáshálójukba, elfogadni a báziskészség részének, ha a képzés minden fajtájában kerek, komplex ismeretet adunk át, követelünk meg. A hatékony megoldás véleményünk szerint a közgazdász-, és menedzszerképzésben, ha a számviteli ismereteket alulról felépített, egymásra támaszkodó modulokba szervezzük. A mérlegképes képzés anyagának egyszerű lebutítása elfogadhatatlan, sértő a közgazdászképzésben részt vevő hallgatók számára. Azonnal elfelejtik, de ez még a kisebbik baj. Az igazi bűnt azzal követjük el, hogy egész életükben elutasítják, felesleges, életidegen, haszontalan „szükséges rossz” funkcióként tekintenek a számvitelre.

A számvitel szemléletmódjának, oktatásának mélyreható, lényegi, átgondolt megújítása a szakma egyik halaszthatatlan, létfontosságú feladata. Csak akkor érhetünk el e területen sikereket, ha a számvitel alapvető feladatának tisztázására, tudatosítására, következetes képviselésére építjük az oktatás reformját.

JAVASOLT TANTÁRGYI STRUKTÚRA

A felhasználói igények mellett az oktatás hosszában meglévő különbségeket is jól kell kezelni. Az **első félévben** (A számvitel alapjai vagy a Számvitel I. tantárgy oktatásánál) az éves beszámoló vagy pénzügyi kimutatások használatához, megértéséhez szükséges ismeretekre kell a hangsúlyt helyezni. Be kell mutatni a számvitel rendszerszemléletét, meghatározó jellemzőit. Sort kell keríteni a számviteli eszközöknek, technikáknak és gondolatrendszernek az áttekintő, alapszintű tárgyalására, de a kulcsszó a besoroláson van. El kell érni, hogy a hallgatók képesek legyenek elhelyezni a vagyon és a vállalkozás teljesítményének elemeit, ezek változásait az éves beszámolóban.

A **második félévben** a vagyon és a teljesítmények értékelésének alapjai kerülnek terítékre. A felhasználói kör igényei most is lényeges tartalmi, szerkezeti és formai innovációkat indokolnak. A beszámoló szerkezet helyett az értékteremtő folyamat logikája, szerkezete mentén haladva célszerű szemléltetni a vagyon- és teljesítményértékelési feladatok lényegét, szabályait, módszereit.

Az input folyamatok számviteli feladatainak oktatását a vállalkozás indítás és működtetés első lépésével, a tőke (for-

rás) bevonással javasolt elkezdni. Az értékteremtő folyamatok második szakaszát indokolt két részre bontani. Az egyik a „klasszikus” transzformáció, tehát a vállalkozásoknak a társadalmi szükséglet kielégítése érdekében végzett tevékenységének számviteli felülete. A másik az értékteremtő folyamat közben elkerülhetetlen holtidők, transzformáció hiányos időszakok felismerése, elfogadása, kezelése a számviteli nyilvántartásokban. A vagyonelemek értéke változhat a reál és a piaci folyamatok hatására. A számviteli szabályozás ezek kezelésére, elszámolására részletes követelményeket, elveket, választási lehetőségeket (pl. terven felüli értékcsökkenés, értékvesztés, értékhelyesbítés) biztosít.

A nem pénzügy és számvitel alapszakos hallgatók számviteli oktatásában a mérlegképes könyvelő képzésben megszokottnál sokkal nagyobb teret, jelentőséget, hangsúlyt kell adni az alapbizonylatok, analitikák jellemzőinek. A vállalati hierarchia különböző szintjeire kerülő hallgatóknak, mint menedzsereknek ezekhez több közülük, kapcsolódási síkjuk lesz, mint a főkönyvi könyveléshez. Javasolt felvillantani a hallgatók előtt a könyvvizsgálat az értékteremtő folyamat aktuális szakaszának folyamataihoz, vagyonelemeihez illeszkedő szempontjait, jellemzőit, kérdéseit. A gyakorlatban ugyanis ezekkel a kérdésekkel a könyvvizsgáló nagyon gyakran nem a könyvelőket, hanem a menedzsereket keresi meg.

Javasoljuk az oktatás súlypontjának áthelyezését a főkönyvi könyvelésről a vagyon-, és teljesítményértékelésnél hasznos sablonokra, forgatókönyvekre. A nem pénzügy és számvitel szakos közgazdász hallgatóknak nagyobb szükségük van erre a készségre, mint a főkönyvi könyvelési tételek ismeretére.

A **harmadik félévben** a nem pénzügy és számvitel szakos hallgatók három téma közül választhatnának: az adószámvitel, a beszámoló elemzése, illetve a nemzetközi számviteli standardok.

Az adózási szabályok ismerete azért fontos egy általános közgazdász, menedzser számára, mert leendő munkahelyén is sokszor találkozhat adózást érintő kérdésekkel. Például a menedzsereknek az adminisztrációs tevékenységük ütemezésénél az adótörvényekben meghatározott határidőkhöz kell igazodniuk. Az alapbizonylatok, adatszolgáltatások tartalmát, formáját is sok szigorú, az adótörvényekben szétszórt szabály vezérli, bonyolítja.

Sok tantárgy foglalkozik a vállalkozások gazdasági elemzésével, mivel ez a közgazdász tudásháló szerves része. Milyen plusz tudás hozzáadására képes a számvitel ehhez a témához?

A többi tantárgy, tudományág közös jellemzője, hogy nem nagyon törődnek az éves beszámolóból nyerhető információk tartalmával, sokféleségével. Legtöbbször csak a mérlegről és az eredménykimutatásról vesznek tudomást. A kiegészítő mellékletet formalizálatlansága, lazább szabályozása miatt messze elkerülik. Az elemzéshez használt mutatók szerkesztésénél, értelmezésénél semmibe veszik az adatok belső tartalmát, az összefüggéseket. A számviteli szempontú elemzéssel olyan ismeretek kerülhetnek a közgazdászok tudáshálójába, melynek segítségével jobb, alaposabb, megbízhatóbb információkkal rendelkezhetnek a vállalkozások vagyoni, pénzügyi, jövedelmi helyzetéről.

A harmadik oktatási téma, az IFRS-ek stratégiai szempontból számít versenyképesnek. A nemzetközi hálózattal rendelkező anyavállalatoknál, a multinacionális vállalatok magyarországi leányvállalatainál jelentős előnyt jelentenek az ilyen típusú számviteli ismeretek. A közgazdasági, üzleti gazdaságtani tanulmányait egy külföldi felsőoktatásban folytató, illetve a kötelező szakmai gyakorlatát egy külföldi vállalatnál teljesítő hallgatók tudáshálójához ezen ismeretekkel lehet a leghasznosabban hozzájárulni.

KÖNYVELÉSI TECHNIKÁK, MÓDSZEREK

A hatályos számviteli törvény 159. paragrafusa szerint „a kettős könyvvitelt vezető gazdálkodó a kezelésében, a használatában, illetve a tulajdonában lévő eszközökről és ezek forrásáról, továbbá a gazdasági műveletekről olyan könyvviteli nyilvántartást köteles vezetni, amely az eszközökben (aktívákban), és a forrásokban (passzívákban) bekövetkezett változásokat a valóságnak megfelelően, folyamatosan, zárt rendszerben, áttekinthetően mutatja”. A „folyamatosan” szó alapján még mindig azt tanítjuk a hallgatóinknak, hogy van számlasoros és idősoros könyvelés. A manuális könyvelésnél fontos, megbízhatóságot növelő ellenőrzési szerepe volt az „átíró” könyvelési technikának. A naplókban (az idősoros könyvelés végterméke), és a főkönyvi számlákon bemutatott vagyonelemek, eredmények forgalmi és egyenleg adatainak fillérre egyezése fontos, megszeghetetlen követelmény volt. Ez volt a szükséges feltétele, bizonyítéka a vállalkozás által használt számviteli rendszer zártságának, megbízhatóságának. Az ellenőrzésnek ez az eszköze azonban már közel húsz éve elsovadt, csendesen kimúlt. A technikai fejlődés következtében az idősoros és a számlasoros nyilvántartást már egyetlen vállalkozás sem vezeti egymás mellett, párhuzamosan. Az „adatok egyszeri rögzítése”, mint a könyvelő programok nagy vívmánya, és mára már kötelező szolgáltatása a kétféle könyvelési módszerből egyszerűen két sorba rendezési feladatot csinált. Az idősoros megjelenítés a dátum, a számlasoros pedig a főkönyvi számlák szerint rendezti ugyanazt az adatbázist.

A számviteli törvényből kirobbanthatatlannak látszik a számlakeretre és a számlarendre vonatkozó szabályozás. Az 1992. évi nagy lépés, az egységes számlakeret számlaosztályokra szűkítése után ezen a területen gyakorlatilag semmi változás nem történt. Az innováció elkötelezett hívei kihasználták ezt a lehetőséget. Sajnos a fejlesztési folyamat ezen a területen ezzel le is állt. Pedig az IFRS-ek oktatása már a számlaosztályok nélkül is remekül működik. A számviteli technikusképzésben azonban leragadtak a „oktatási célú” részletes számlatükörnél. Pedig itt sem ártana észrevenni, hogy az első számviteli törvény óta eltelt 25 évben már csak a technika fejlődése miatt is felesleges, káros a négyhat jegyű számlaszámok használata a közgazdászok, menedzserek számviteli oktatásában. A vállalkozások gyakorlatában rohamosan terjed az a módszer, melyben a több funkció által használt törzsadatokba a főkönyvi könyveléshez használt kódokat a vezető könyvelő feladata kialakítani. A könyvelési tételeket rögzítő számviteli technikus feladata a jobb programok használatánál nem is a főkönyvi számok, hanem a munkaszámok, mozgásnemek, standardizált könyvelési tételek kiválasztása.

A beszámoló összeállításának az a részfeladata, amelyik a főkönyvi könyvelésre épül mechanikus, automatizált rutinná válik. A kreativitást igénylő részeihez sokkal nagyobb szükség van az elsődleges szintek adataira, és a vállalkozás kommunikációs céljainak szem előtt tartására.

A KETTŐS KÖNYVVITEL

A megkerülhetetlen, halaszthatatlan, a megmaradás reményét megőrző feladat lényege: meg kell keresni, vissza kell adni a meghatározó szerepet a számvitel küldetésének az oktatástól elkezdve, a gyakorlaton keresztül, a piaci szereplőkkel folytatott kommunikációig. Ami nem más, mint a kettős könyvelés főszabályának tartalma, funkciója. A közgazdászok, menedzserek, a homo oeconomicus folyamatos szembesítése a vagyoni kettős természetével. A vállalkozás képességeit, készségeit adó erőforrások nem létezhetnek kötetlen, igények és kényszerek nélkül. Valakinek finanszíroznia kellett, hogy éppen ez a vállalkozás szerezte meg az erőforrások feletti ellenőrzést. A gazdasági tevékenység végzése (erőforrások használata) közben belsővé válnak, működnek, hatnak a vagyontárgyak feletti ellenőrzés megszerzése érdekében keletkezett, elfogadott, megkerülhetetlen kényszerek (pl. osztalék-, kamatfizetési, tőke visszafizetési kötelezettség, tulajdonosi, hitelezői jogok). Ennek felismerése, alkalmazása, kommunikálása a szükséges feltétele annak, hogy a kettős könyvvitel addig létezzen, amíg természetes közege az ártermelő gazdaság. Mert egy a lényegük.

Sajnos a szükséges, még nem elégséges. A számvitel 50 éven belüli megszűnése a lényegi azonosság ellenére bekövetkezhet, ha nem tudjuk ezt a szoros kapcsolatot a közgazdászokkal folytatott együttműködésben, kommunikációban folyamatosan, minden percben bizonyítani, elfogadtatni. Ha a küldetést „gyakorlatiasabb”, vulgáris, leegyszerűsítő célokkal, módszerekkel akarjuk közérthetőbbé tenni. Ezek az eszközök hosszabb-rövidebb – a gyorsuló idő miatt egyre rövidebb – ideig tudják fenntartani a hasznosság látszatát. Aztán lassan vagy meglepetésszerűen, de kimúlnak. A küldetést pedig majd átveszi egy másik, rugalmasabb, adaptívabb, innovatívabb tudományág, piaci szereplő.

A tartalom mellett a közgazdász, menedzser tudáshálójának és a számvitel kapcsolódásának módszerén is változtatni kell. Az elszigeteltség, a feleslegesség, a meg nem értés önbizalmat, teljesítményt romboló ténye, érzete csak akkor fog csökkenni, ha más módon, új szemlélettel tudunk viszonyulni a gazdasági, piaci folyamatok változásaihoz. A hosszúra nyúlt álom miatt a számvitel tanulási, alkalmazkodási folyamatának módszerét, eredményességét legpontosabban az asszimiláció fogalmával ragadhatjuk meg. A számvitel tanulás, fejlődés helyett csak arról hajlandó tudomást venni, amit be tud olvasztani a már meglévő, megkövesedett, rugalmatlan struktúrájába. Ha valamelyik új piaci jelenséggel, eszközzel kudarcot vall, akkor azt kizárja, elkerüli, bagatellizálja. Az asszimilált ismeretek pedig elvesztik önállóságukat. A tudáshálóban nem dinamizáló, élő alrendszerek, hanem erős kapcsolatokkal kötött, önálló, halott elemek lesznek.

ÖSSZEGRZÉS

A számvitelnek csak akkor marad esélye az őt jogosan megillető hely, szerep, megbecsültség visszaszerzésére, ha alkalmazkodása adaptáció formáját ölti.

A számvitel esetében is csak az elavult, manuális könyvelés hagyományait őrző szemlélet, gyakorlat, módszertan van váltságban. A számvitel is csak akkor lehet a közgazdászok, menedzserek báziskompetenciájának része, ha kapcsolódni tud és akar ismereteik hálózatához. Ezt nevezzük tudáshálóknak, amely felismertségétől, tudatosságától függetlenül a megismerés, tanulás és a tudás alkalmazásának mennyiségét, minőségét, hatékonyságát is meghatározza.

Dinamikus, mert minden csomópontja és minden kapcsolata időben és térben is változik. Ez a rugalmasság, adaptációs képesség a feltétele a számvitel fennmaradásának, sikerességének. A számvitel tartalmának komplexitása, változatossága, nyitottsága a szükséges ahhoz, hogy integrált, hasznos elfogadott része legyen a közgazdászok tudáshálójának. A kapcsolatok jellege pedig csak gyenge lehet, mert így tudja megőrizni önállóságát a rendszeren belül. Az erős kapcsolat egy vagy több másik csomóponttal a függetlenség elvesztésének, alárendelt állapot kialakulásának veszélyét rejtheti magába. A szolgai pozícióba kényszerített számvitel pedig – inkább előbb, mint utóbb – alkalmatlan lesz a vállalat sokat hangoztatott feladatának (megbízható és valós összekép bemutatása) a teljesítésére. Amikor a piaci érdekhordozók elvesztik bizalmukat a számvitelben, és szolgaként, nem pedig partnerként tekintenek rá, akkor már mélyen benne leszünk abban az örvényben, amely az érdektelenség sötét mélységébe húzza a közgazdászok tudáshálójának ezt a valójában nélkülözhetetlen, több megbecsülésre, nagyobb elismerésre, tehát jobb sorsra érdemes csomópontját, részrendszerét.

LÁBJEGYZET

¹ Lásd erről a Debreceni Egyetem Gazdaságtudományi Karán 2017. január 17-én, Kozma András professzor 80. születésnapjára rendezett konferencián Bács Zoltán és Zéman Zoltán hozzászólását; a Budapesti Corvinus Egyetemen 2017. február 20-án megtartott Bosnyák János számviteli emlékkonferencián Mészáros László és Lukács János felvetését, illetve a Magyar Könyvvizsgálói Kamara fennállásának 20. évfordulója alkalmából 2017. június 12-13-án lebonyolított nemzetközi konferencián Pál Tibor és Petr KĎřz előadását.

² A Tomorrow Today Global amerikai jövőkutató központ 2025-re azt prognosztizálja, hogy már nem lesz szükség többek között könyvelőkre, mert a szoftverek, algoritmusok és robotok helyettesítik majd őket. Coldrington szerint a mesterséges intelligencia megfosztja a cégeket a „fehér galléros” dolgozóktól. Joe Tankersley, a Unique Vision jövőkutató intézet szakértője úgy véli, hogy 2025-ben már bárki elindíthatja saját egyetemét, ha elegendő ismeretanyaga van a kurzusokhoz, magas szinten műveli az online oktatási stílust és rendelkezik vonzó marketing-tervvel. John Danaher, a feltörekvő technológiák szakértője szerint feleslegessé válnak az irodák, a hivatalok, és nagy igény lesz azokra, akik segítenek megtervezni mások életét. A virtuális valóság soha nem látott lehetőségeket nyújt

a kreatív gondolkodók számára. A neurotechnológia területén várhatóak a jövőben hatalmas karrierlehetőségek. Andrew McAfee szerint is robotok fogják átvenni a jelenleg ismert munkák nagy részét.

³ Lásd például a pénzügyi lízing fogalmát a Ptk.-ban és a Hpt.-ben, vagy a származékos, illetve származtatott ügyletek elnevezésbeli különbségét a számvitelben és a pénzügyekben.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Bánfi Tamás – Sulyok-Pap Márta* (szerk.) (2002): Pénzügytan I-II.
Barabási Albert-László (2016): A hálózatok tudománya
Castels Manuel (2005): A hálózati társadalom kialakulása. Az információ kora 1. kötet
Chikán Attila (2003): Vállalatgazdaságtan
Churchman C. West (1977): Rendszerszemlélet
Siklósi Ágnes-Kardos Barbara-Miklósyné Ács Klára-Sztanó Imre-Sisa Krisztina-Véress Attila-Zatykó Zsuzsanna (2016): Számvitel nem számvitel szakon
Hunyady Görgy-Székely Mózes (szerk.) (2003): Gazdaságpszichológia
Kapitány Ágnes-Kapitány Gábor (2007): Túlélési stratégiák Társadalmi adaptációs módok

- Katits Etelka* (2002): Üzleti ismeretek nem csak közgazdászoknak
Kiss Árpád (2013): Az értékkeremtő folyamatok számvitele Jegyzet és feladatgyűjtemény menedzserképzéshez
Kiss Árpád (2016/1): A gazdasági információ menedzselés alapjai. Csoportosítás és bemutatás a vállalkozások éves beszámolóiban
Kiss Árpád (2016/2): A számviteli beszámolók kommunikációs szerepe. Controller Info 4. évfolyam (4) 25-34. oldal.
Kiss Árpád (2017/1): Számvitel I. A gazdasági információk számviteli menedzselésének alapjai
Kiss Árpád (2017/2): Számvitel I. A gazdasági információk számviteli menedzselésének alapjai Feladatgyűjtemény
Lakatos László Péter (2017): Az IFRS bevezetésének margójára. Mit hoz, és mibe kerül az új rendszer. Bosnyák János Számviteli Emlékkonferencia Corvinus University of Budapest 2017.02.20.
Lakatos László Péter (szerk.)-*Kovács Dániel Máté-Madarasiné Szirmai Andrea-Mohl Gergely-Rózsa Ildikó* (2013): A nemzetközi Pénzügyi Beszámolási Standardok elmélete és gyakorlata
Róth József (szerk.)-*Adorján Csaba-Lukács János-Veit József* (2009): Számviteli esettanulmányok 2009
Simmel Georg (2004): A pénz filozófiája